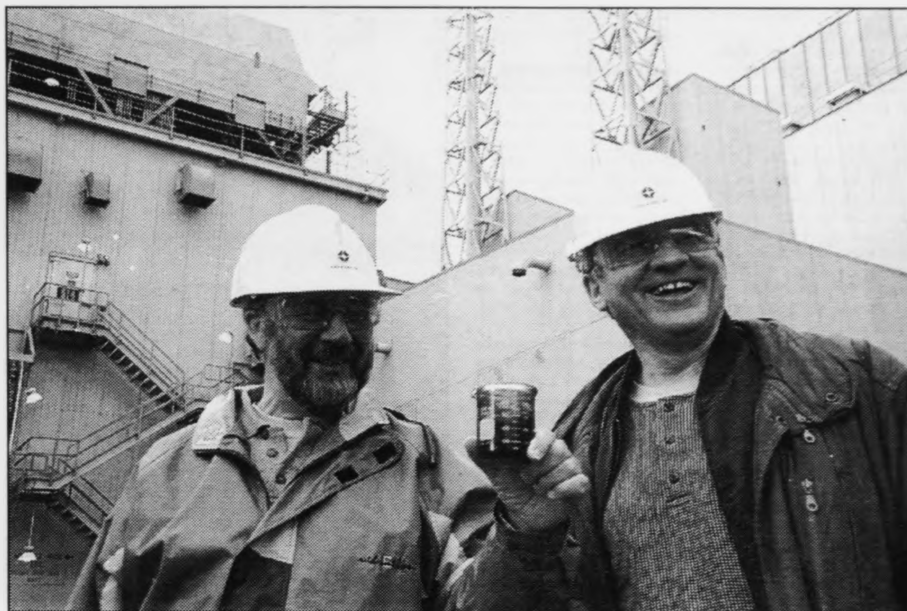

Føroyingar vitja í Prudhoe Bay:

Oljan er gullverd fyri Alaska

Tað var tann tíð, tá menn royndu sær eydnuna sum gullgravarar í Alaska. Í dag eituro gullið í Alaska olja, og alt bendir á, at tað er ov mikið til av hesum svarta gullinum. Sosialurin vitjaði saman við 15 øðrum føroyingum sjálva kelduna til allan peningastreymin, Prudhoe Bay í The North Slope

ORÐOG MYNDR
JAN MULLER

Ekofisk, Oseberg, Gullfaks, Snorre, Scott og Nelson. Hetta eru oljupallar, sum føroyingar hava vitjað seinastu árin - allir sokallaðir offshorepallar í Norðsjónum. Hetta er í høvuðsheitum tað, sum vit hava sett í samband við oljuvinnu. Ahugi okkara fyri frálendavinnuni hevur tí higartil - og tað er eisini rættiliga nátturligt - snúð sum um næstu grannalond okkara Noreg og Bretland. Føroysk vinnulivsfólk, politikarar,

embætisfólk oo. hava hugt at, hvussu oljuvinnan er bygd upp í hesum londum - við tí fyri eygað - at kunna læra av teirra royndum.

Men tað er ikki altíð tú fær eina fullfiggjaða mynd við bara at fara um garðin, har hann er lægstur. Onkuntíð kann tað tæna sakini „at fara yvir um ánnu eftir vatni“, tvs. at leita burtur í fjarskotin lond at útvega sær upplýsingar.

Alaska kann tykjast fullkomiliga fremmant fyri okkum føroyingar og er tað eisini. Men tá hugsað verður um, at her bert bígva

600.000 fólk, og oljuvinnan eftir stuttari tíð er vorðin altavgjerandi vinnugreinin, so er tað ikki so burturvið hjá føroyingum at kunna seg við viðurskiftini her og vita, hvørjar samanberingar kunnu gerast. Tí vit kunnu koma í júst somu støðu sum eitt nú upprunafólkini í Alaska, nevnliga at ein ella nakrar fáar risastórar oljukeldur heilt kolvelta okkara samfelag.

Hvat Noregi og Bretlandi viðvikur, so hevur oljuvinnan har bert havt avmarkaðan týðning og ávirkan, tó at vinnan kortini hevur al-

Eyðun Eltø, oljumálaráðharri og Karsten Hansen, figgjarmálaráðharri við Prudhoe Bay cruide, sum júst er komin upp úr undirgrundini

Føroyingar saman við vertum við byrjanina av 1300 kilometra longu oljuleiðingini úr Prudhoe Bay fyri norðan til Valdez fyri sunnan

stóran tyding. Skulu vit tí fíaa eina hómíng av, hvussu stóra ávirkan ein veldug oljuvinna kann fáa á eitt lutvist lituð fólk, tess mentan og umhvørvi - uppa gott og ilt - so er rátt at hyggja aðrar vegir enn bert til Norðsjóvarlondini.

Tað mundi helst eisini vera hetta, sum fólkini í amerikanska oljufelagnum Arco, høvdu í tonkunum, tá farið varð at fyríreika eina heldur óvanliga ferð til Alaska fyrí ikki fáern enn 16 feroyingum umboðandi ymsar greinar av samfelagnum, og sum nakað nýtt eisini umboðandi mentanarækið. Tí meðan vitjanir á oljupallum, úterðarstøðum ol í Norðsjónum og har um leiðir kanska mest hava snuð seg um teknikk, trygd og fysiskt umhvørvi, so snuði Alaskavitjanin seg meira um menniskju og mentan í einum oljuhøpi. Tó er rátt at gera vart við, at ein komandi oljuvinna í Føroyum fer neyv an at líkjast henni í Alaska, har talan er um risastórar oljuleiður á landi, og har oljan verður

frá Norðsjónum og leiðunum vestan fyrí Hetland.

Livgevandi Prudhoe

Fyrí at skilja tydingin, íð oljuvinna hevur havt fyrí Alaska og tess íbúgvir er rátt fyrst at seta kikaran á sjálvan kjarnan í øllum tí útvíkingi, sum hevur verið seinastu 30 árin orsakað av olju, og tað er sjálv hjartapumpin, um ein kann siga tað so, risastóru oljuleiðurnar har norðuri í Alaska, í „The Northern Slope“ tey kalla, „Prudhoe Bay“ oljuleið.

Ríkídómið hjá Alaska stavar í høvuðsheitum frá hesum eina stóra oljuøkinum. Tað eru hesar oljuleiðurnar, sum hava verið og framvegis eru orsøkin til, at Alaska telist millum ríkastu statimar í heimsins ríkasta landi, USA.

Fyrí føroyska ferðalagið, sum fór við leiguslofgari úr Anchorage hósdagin 10. september við kós móti „The North Slope“ var tað ein stór uppliving at kunna siggja eitt so stórt oljuøki á landi, nú vit eru von við bert

umframt at vera tann størsta í USA, telist millum tær

Oljusøgjan hjá Alaska er áleið javngomul við hana

eina seinastu roynd. Tað, sum Ekofisk gjørdist fyrí Norðsjóvarlondini, gjørdist Prudhoe Bay fyrí Alaska og USA.

Prudhoe Bay oljuøkið er meitt at goyma meira enn 26 milliardir tunnur av olju, harav 13 kunnu takast upp við verandi teknifrøði. Haraftrat eru har stórar nøgdir av gassi. Higartil hevur bert oljan verið tikin upp úr undirgrundini, men í dag verður arbeiði við at eina ætlan eisini at fáa gassið til høldar.

Fyrí at kunna troyta stóru oljugoymslurnar í norðuralaska varð neyðugt við eina ella aðrari flutningsleið til ísfría havn har suðuri í Alaska. Úrslitið av drúgvum kanningum gjørdist ein heilt nýggjur infrastruktur, tann meira enn 1300 kilometra langa oljuleiðingin „Trans Alaskan Pipe Line“, íð festir í oljuleiðurnar í Prudhoe Bay fyrí síðani at ganga tvørtur um hetta risastóra landið og enda í oljutermininum í havnabýnum Valdez, stutt frá Anchorage.

Oljuleiðingin er heimsins dýrasta privatfíggið verkætlan. Hon kostaði nærum 50 milliardir kr. Arbeiðið uppá leiðingina byrjaði í 1973, og fyra ár seinni rann fyrsta oljan gjøgnum leiðingina til Valdez, har hon síðani er vorðin avskipað serstakliga til vesturstrond USA. Umleið tvey risastór tangaskip uppskipa olju hvønn dag.

Nú framleitt hevur verið frá feltinum í meira enn 20 ár, er eisini farið at minka í goymslunum. Men nýggj teknifrøði hevur gjørt tað møguligt at fara eftir olju nærhendis og í minni feltum eitt nú til havs stutt frá strondini. Samtíðis verður eisini leitað eftir nýggjum keldum, og útlitini tykjast vera góð at finna meira olju aðra staðni í norðuralaska, hóast ein stórar partur av landnýðingshorninum av Alaska er vorðin náttúrufríðaður.

Oljufeltini liggja annars í

Heimsins dýrasta privatfíggið verkætlan nakrantíð - Trans Alaskan Pipe Line, sum kostaði 50 mia. kr. at byggja

arktiskum tundraøki. Permafrosturin ger, at alt, sum bygt verður, tað verið seg oljuinstallatiónir, rørleiðingar, bygningar ol má verða gjørt á serstakan hátt. Eingir vegir eru til oljuøkini, tí næstu býirnir liggja so langt burtan. Einasti flutningsvegurin er tí við flogfari. Tí fer alt, sum verður brúkt í oljuøkinum eins og í bygdunum í stórum parti av Alaska, loftvegis.

Oljuleiðurnar á „The Northern Slope“ geva arbeiði til umleið 1500 fólk. Av teimum eru eisini fleiri av upprunafólkunum, íð búgva í bygdum nærhendis. Her er bæði talan um Inupiat eskimoar og indianarar. Menningin av lokalsamfelagnum er tí nær tengd at oljuvinnuni.

So stórar eru annars goymslurnar av gassi á The Northern Slope, at tað nú verður arbeiði við eina risastórarí verkætlan, sum verður meitt at kosta einar 100 milliardir kr. Talan er um at byggja eina gassleiðing við síðuna av oljuleiðingini ella útyggja verandi leiðing og síðani flyta gassið leiðing til Valdez.

Sum er útflytir Alaska hampuligir nøgdir av gassi til Japan. Hetta gassið kemur frá keldunum nærhendis Anchorage. Verður stóra gassprojektíð veruleiki, kemur fyrsta North Slope gassið á marknaðinum í fyrsta lagi í á 2007.

Veitingarvinna

Umframt hesi arbeiðsplássini gevur oljuvinnan eisini arbeiði til túsundtals fólk kring alt Alaska. Her er ikki minst talan um ta vinnuna, sum veitir vørur og tænaturn til alt oljuøkið í Prudhoe Bay og annars til alla oljuvinnu í Alaska sum heild.

Henda veitingarvinna er

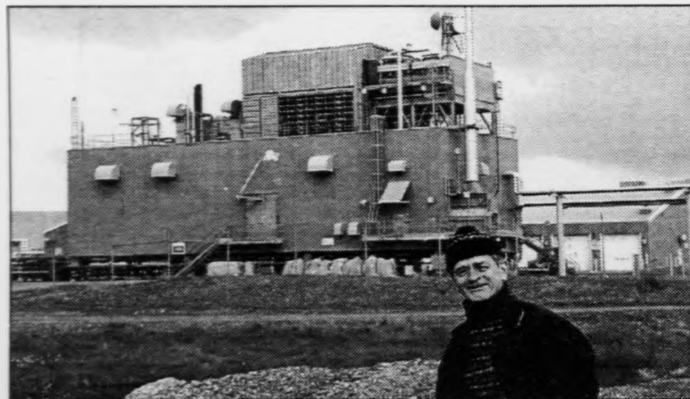

Ein lítill partur av risastóru Prudhoe Bay oljufeltinum í norðuralaska

flutt gjøgnum eina ófatiliga stóra og dýra oljuleiðing. Hvat tí fysiska umhvørvinum viðvíkur verður ein oljuvinna um okkara leiðir tí helst at minna alt meira um ta vinnu vit í dag kenna

at hava sæð slík á sjónum. Tað sigur heldur ikki so lítið um stóddina, at „Prudhoe Bay“ og grannakeldurnar útera meira enn 20% av allari oljuframtíðsluni í USA í dag - og at keldan,

størstu í øllum heiminum. Og fyrí at halda okkum til tøluni, so eru samlaðu fløgurnar í alt hetta oljufeltið 300 milliardir krónur. Framleiðslan um dagin er uppá nærum 1,5 mill. tunnur.

Kjartan Kristiansen, stjóri á Menningarstovni her uttanfyri ein av framleiðisubbygningunum í Prudhoe Bay.

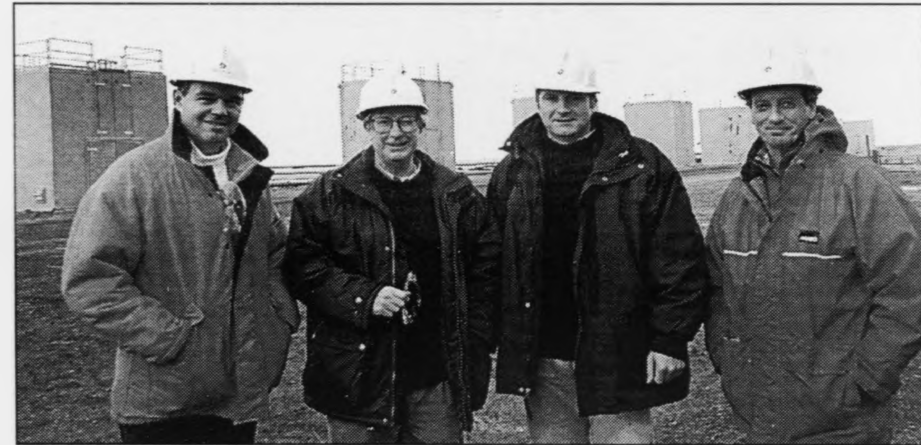
rættiliga unik, tí talan er um fyrirtøkur, sum eitt nú upprunafólkið sjálvst eitur og stendur fyri. Allir íbúgvar kunnu vera partaeigarar í hesum fyrirtøkum, hvørs eyðkenni er samstarv og felags útbýti. Fyrirtøkurnar, sum takast við nærum alt, ið hevur við veiting av vør- um og tænastrum til orku- virkseini at gera, koyra heilt eftir handilsligum fortreyt- um. Við teimum hevur fólk- ið í Alaska so eisini forðað fyri, at tað t.d. eru fyrirtøkur í øðrum statum, sum gera sær dælt av menningini í Alaska og harvið vinna á- góðan av hesum virkseini.

Tætta samstarvið og har- við góða steivið millum oljufeløg og lokalsamfeløg- ini og teirra fyrirtøkur hevur havt við sær, at úlvildin sleppur ikki at ráða. Alt er væl lagt til rættis, nú vinnan og samfelagið ganga hond í hond.

Hetta merkist ikki minst á teimum sera nágreiniligu og vælskipaðu trygðar- og náttúruverndartiløkunum,

útbyggingar, soleiðis at hesi órógvu minst møguligt náttúrliga umhvørvið og náttúrulevið í norðurlaska. Her verður ikki minst hugsað um reinsdjórnir, tey sokallaðu Karibou-dýrinu, sum ferðast á øllum North Slope økinum. Her finnast eisini hjarnir, revar, fuglur og onnur djór við. Her ikki minst hvalur og kópur.

Nú roynt verður at finna nýggjar oljuleiðir verða eisi- ni leitað til havs. Meðan tey innföddu, her serstakliga Inupiat- eskimoar, hava sæð oljuframleiðsluna á landi sum eina Guds gávu, so bera tey tó stórliga ótta fyri, um oljufeløgini fara undir munandi leiting og fram- leiðslu á sjónum. Hetta av ótta fyri teimum avleiðing- um tað kann fáa fyri hvala- veiðuna, sum í túsundtals ár hevur verið kjarnin í ment- anini og livinum í hesum fjarskotna økinum fyri norðan. Kúlubøkan, sum innitfólkið altíð hevur livað av, gongur júst fram við strondini, og júst har tað

Longu nú verður eisini roynt at fáa sáttmálar í eitt nú Ruslandi. Talan er um at hava útbúnað handverk- arar, her serstakliga sveis- arar og síðani at hava dirvi til at fara í gongd og sjálv- andi eisini gott fólk at standa fyri. Undir hesi vit- jan vóru tað fleiri færoyingar, sum høvdu á munni, at ein komandi oljuvinnu í Fø- øyum átti so avgjørt at havt við sær, at okkara egnu skipasmíðjur og smíðjur annars gjørdur tær komandi installatiónir, ið skulu setast upp - tá og um olja verður funnin.

Oljufel. tinni norðurlaska eins og bygdin har liggja so langt frá alfaravegi, at alt - hvørt nikk og prikk - má flýstast við flugfari. Her eitt serflugfar lastað við stórum amerikonskum bílum á flogvøllinum í Deadhorse, nærhendis Prudhoe Bay

Tað var Texaco-oljusam- takið, sum varð vertur fyri Alaskavitjanini. Við vóru fleiri umboð fyri feløgini. Á myndini síggja vit fyra av umboðunum, sum hava lýklastørv í leitingini við Føroyar fv. Steve Daines frá Conoco, Jeremy Gardiner-Brown frá Murhy, Chris Atkinson frá Arco og Dave Peace frá Texaco. Her eru teir stæddir í Prudhoe Bay. Aftan fyri teir nakrir av brunnunum, haðani olja kemur upp úr undir- grundini.

kann hugsast, at olja finst í undirgrundini. (Vit fara at venda aftur til eskimoar- arnar og hvalaveiðu teirra í aðrari grein)

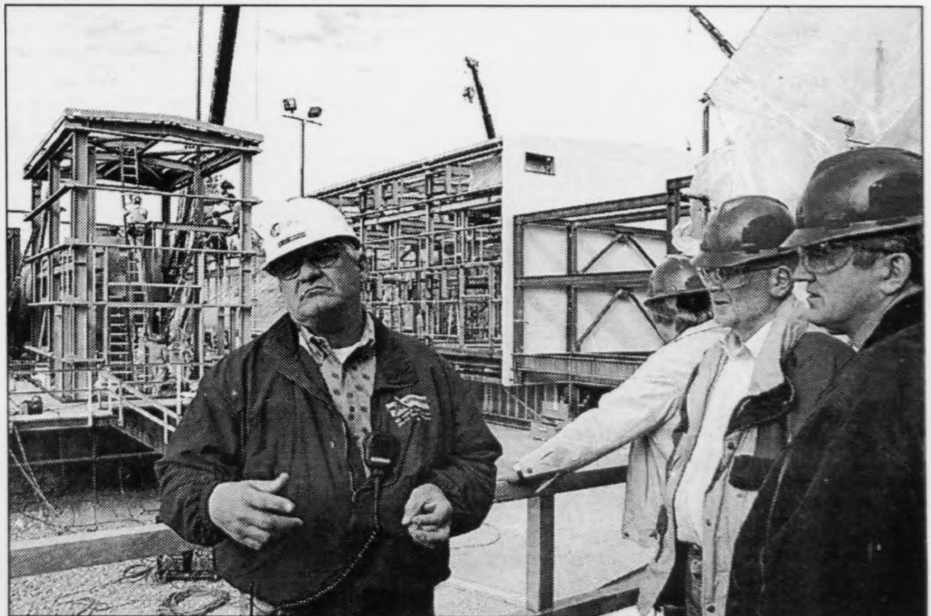
Uppbyggja idnað

Arco hevur annars funnið væl av olju á landi vestan fyri Prudhoe Bay. Taian er um at byggja upp eitt heilt nýtt oljufelt í Alpineøk- inum. Arbeiðið er í gongd við at gera líðug modul at seta upp á feltinum. Hetta verður gjørt á Kenei hálv- øynni nærhendis Ancho- rage. Tað eru fyrirtøkurnar, sum m.a. upprunafólkinu eiga, ið hava fingið litið upp í hendi at gera allar byg- ningar og útbúnað til nýggja økið.

Føroyaska ferðalagið fekk eisini høvið at síggja ar- beidsplassið, har hesi mo- dulin verða gjørd. Byrjað er heilt á berum á einum grundøki, sum er keypt til endamálið. Annars hava tey als ikki traditiónir tyri at gera slíkt, og tí má sigast, at her verður so brotið upp úr nýggjum, og kann hetta eisini gerast byrjanin til eina nýggja vinnu í Alaska.

sum síggjast aftur, hvar tú enn ferðast í stóra oljuøk- inum í Prudhoe Bay. Hetta er so stórt, at tað fevnir um eina helvt av øllum Fø- øyum.

Oljufeløgini Arco og BP eru tey, sum hava størsta leiklutin í øllum oljuvir- kemum Alaska. Feløgini hava gjørt sær stóran ómak at laga bæði framleiðslu og

Stjórn í fyrirtøkum, sum ger modul til eitt nýtt oljufelt í norðurlaska greiðir her Karsten Hansen, landsstýrismañni og Eyðun Andreassen, doktara frá, hvussu teir eru í ferð við at byggja upp eina heilt nýggja vinnu í Alaska, nevnl- iga bygging av oljuútbúnaði til nýggj oljufelt har norðuri